

РЕПУБЛИКА СРПСКА

ВЛАДА

КАБИНЕТ ПРЕДСЈЕДНИКА

Трг Републике Српске 1, Бања Лука, тел: 051/339-103, факс: 051/339-119, e-mail:kabinet@vladars.net

Број: 04.1.2117/23

Датум: 31.10.2023. године

Његова екселенција Серхио Франса Данесе
Председавајући Савјета безбједности УН
Стална мисија Бразила при Уједињеним нацијама
747 3rd Avenue, 9th floor,
New York City, NY 10017

Поштовани амбасадоре,

Са циљем да помогне Савјету безбједности у предстојећој дебати о Босни и Херцеговини (БиХ), Република Српска, један од два аутономна ентитета који чине Босну и Херцеговину и као страна потписница међународних уговора који чине Општи оквирни споразум о миру у Босни и Херцеговини, доставља приложени Тридесети извјештај Савјету безбједности Уједињених нација. У Извјештају се апострофира посвећеност Републике Српске Дејтонском споразуму и њено увјерење да БиХ може бити успјешна ако се Споразум буде вјерно спроводио.

У Првом дијелу Извјештаја се наглашава потреба да сви релевантни актери поштују и придржавају се Дејтонског споразума, укључујући децентрализовану уставну структуру БиХ која је од кључне важности за стабилност и успјех БиХ. Други дио Извјештаја разматра напредак, али и препреке на путу БиХ ка чланству у ЕУ. У трећем дијелу Извјештаја бавимо се дестабилизујућом улогом њемачког политичара Кристијана Шмита, који је бесправно присвојио аутократска овлашћења над становницима БиХ.

Молимо да овај акт и приложени Извјештај доставите чланицама Савјета безбједности. Уколико Вама или чланицама Савјета безбједности буду потребне додатне информације или уколико будете имали питања у вези са садржајем Извјештаја, биће нам задовољство да Вам их доставимо.

С поштовањем,

ПРЕДСЈЕДНИК ВЛАДЕ

Радван Вишковић

**Тридесети извјештај Републике Српске Савјету безбједности
Уједињених нација**

Октобар 2023.

Тридесети извјештај Републике Српске Савјету безбједности Уједињених нација

Садржај

I.	Дејтонски споразум мора бити спроведен дословно	4
A.	Одузимање дејтонских гаранција подјеле власти било би незамисливо	4
B.	Република Српска је определијелена за Дејтонски споразум	5
1.	Непоколебљива посвећеност Републике Српске миру	5
2.	Република Српска је посвећена суверенитету, територијалном интегритету и уставном поретку БиХ	5
3.	Република Српска наставиће да инсистира на спровођењу Дејтонског споразума легалним и мирним путем.....	6
C.	Сарајевски политичари и њихови покровитељи морају престати са покушајима да пониште Дејтонски споразум	6
D.	Према Уставу БиХ, јавна имовина припада ентитетима.....	7
E.	Стране дипломате морају престати да цинично злоупотребљавају владавину права и не поштују међународне норме и Дејтонски споразум, укључујући демократски уставни поредак БиХ	9
II.	Европске интеграције	10
A.	Република Српска у потпуности подржава европске интеграције БиХ и реформе неопходне да се и остваре	10
B.	Када се лидерима БиХ препусти да сами рјешавају ствари, политички договор о реформама је могућ	11
C.	Европске интеграције захтијевају затварање ОХР-а	13
D.	Стране судије Уставног суда БиХ морају бити замијењене држављанима БиХ, како то захтијевају европске интеграције.....	14
III.	Нелегална и дестабилизујућа владавина Кристијана Шмита над БиХ и њеним грађанима мора престати	16
A.	Шмит је највећи фактор дестабилизације у БиХ	16
B.	Шмитово наметање измјена кривичног закона	18
C.	Шмит: „Нико није изнад закона [осим мене]”	19
D.	Напори Републике Српске да заштити владавину права.....	20

Тридесети извјештај Републике Српске Савјету безбједности Уједињених нација

Кратак преглед

Република Српска, као страна уговора који чине Дејтонски мировини споразум из 1995. године и један од два аутономна ентитета који чине Босну и Херцеговину (БиХ), доставља овај тридесети извјештај Савјету безбједности Уједињених нација.

Дејтонски споразум је био велики успјех: не постоји могућност да у БиХ поново избије рат. Међутим, унутрашња политичка ситуација у БиХ данас је неуобичајено турбулентна. БиХ је земља са изузетно компликованом и болном историјом. Савршено је очигледно да сваки међународни званичник у БиХ који се нада да ће побољшати ситуацију мора имати дубоко разумијевање региона, обиље дипломатских вјештина, опрезну и стрпљиву разборитост и велику културолошку осјетљивост. Једнако је очигледно да Кристијана Шмита, диктатора ког је у БиХ убацила шачица моћних земаља и који дјелује без трунке легалитета, не краси ниједна од наведених особина. Заправо, испоставило се да је њихова сушта супротност. Још горе, у земљи у којој многи људи никада не могу заборавити геноцид над Србима, Јеврејима и Ромима инспирисан нацистима почињен у прошлом вијеку, ова фигура која присваја неограничену моћ да одлукама управља БиХ отворено се, без пардона, повезује са групом која поштује Вермахт из доба нацизма.

Својим непрестаним драматичним изјавама Шмит за политичку нестабилност БиХ тенденциозно оптужује изабране лидере из Републике Српске и лажно их окривљује за подривање владавине права и уставног поретка БиХ. Шмиту недостаје спознајни капацитет да појми да су управо његови непромишљени, незаконити едикти главни узрок недавних превирања у БиХ и да присуство странца са присвојеним аутократским овлашћењима над становницима БиХ представља, у најмању руку, запрепашћујућу злоупотребу владавине права и тешко кршење уставног поретка БиХ.

Одређене чланице Савјета безбједности одлучиле су да негирају улогу Уједињених нација у именовану високог представника, увидјевши да би постизање консензуса о таквом именовану захтијевало тежак дипломатски рад. Умјесто тога, кренуле су лакшим путем: узурпирале су ауторитет Савјета безбједности и именовале човјека по свом избору, правећи се да је именоване легално. Опште је познато да није, али чак и ако оставимо по страни законитост, поставити тако непромишљеног и неквалификованог човјека као што је Шмит на тако захтјевну и осјетљиву позицију у тако турбулентном времену за регион, флагрантна је дипломатска малверзација. Када је толико чланица међународне заједнице већ тихо признало опасност коју представља брзоплети и груби Шмит, дозволити му да настави да изазива превирања у БиХ и да се претвара да његови непажљиви погрешни кораци заправо побољшавају ситуацију, представља неприхватљиво занемаривање обавеза. Савјет би требало да се понаша одговорно и исправи ситуацију, те коначно затвори ОХР.

У **првом дијелу** овог извјештаја наглашава да је вјерно спровођење структуре и механизма подјеле власти загарантованих Уставом БиХ (Анекс 4. Дејтонског споразума) неопходно да би се три некада зарађена народа у БиХ осјећала сигурно и безбједно; укидање тих заштитних мјера једноставно је незамисливо за Србе и Хрвате у БиХ.

Република Српска још једном потврђује своју опредељеност за Дејтонски споразум, која подразумијева и посвећеност миру и пуном поштовању суверенитета, територијалног интегритета и уставног поретка БиХ. У складу са том опредељеношћу, Република Српска се противи – и наставиће да се одупире - деградацији Устава БиХ, који је само срце Дејтонског споразума.

Међу онима који покушавају да укину Дејтонски компромис су политичари који представљају већинску бошњачку етничку групу у БиХ, који често позирају као постнационалистички реформатори који заговарају оно што називају „грађанском државом“ БиХ. Нико не треба да буде заваран овим вербалним лукавством. Будући да Бошњаци чине незнатну већину становништва БиХ, „грађанска“ БиХ коју прижељкују била би земља којом би за Бошњаке владали бошњачки националисти.

У међувремену, стране дипломате акредитоване у БиХ настављају да крше своју обавезу према Бечкој конвенцији о дипломатским односима - да се не мијешају у унутрашње ствари земље домаћина, чиме показују потпуно непоштовање суверенитета и владавине права у БиХ.

У **другом дијелу** овог извјештаја говоримо о напорима БиХ да постане чланица ЕУ. Република Српска наставља да подржава настојања БиХ да постане чланица ЕУ и спроведе реформе неопходне да се то постигне, у складу са подјелом надлежности из Устава БиХ. Значајан напредак који БиХ недавно постигла на реформама неопходним за почетак преговора о чланству у ЕУ показује шта домаће руководство БиХ може постићи када му се остави простор за договор.

Један корак који је неоспорно неопходан да би БиХ постала чланица ЕУ је затварање ОХР-а. ЕУ је одавно препознала да ОХР није у складу са стандардима и условима за чланство у ЕУ, а опште је познато да присуство странца који тврди да има диктаторска овлашћења у БиХ озбиљно подрива европске интеграције.

Друга реформа која је очигледно потребна да би БиХ кренула напријед на путу ка чланству у ЕУ је да судије Уставног суда БиХ буду држављани БиХ уместо да стране судије са резервисаним позицијама чине блок који има превагу (а које је требало да буду привремена мјера на период од пет година). Доминацијом страних судија, корумпираношћу судских процеса због уплитања ОХР-а и одређених страних сила, те подужим низом одлука супротним Уставу БиХ, Суд је озбиљно нарушио властити легитимитет у цијелој БиХ. ЕУ

је с правом навела да је замјена страних судија један од кључних приоритета за европске интеграције БиХ и ова реформа мора бити завршена без одлагања.

У **трећем дијелу** овог извјештаја наглашава се важност окончања Шмитове нелегалне и дестабилизујуће улоге неизабраног страног диктатора БиХ. Нико ко је упознат са његовим мандатом, ако погледа његове снисходљиве испаде или прочита непромишљене одлуке, не би могао разумно тврдити да његов утицај у БиХ доноси релаксацију и стабилизацију односа. Штавише, као што је детаљно објашњено у наставку, његова забрињавајућа веза са онима који славе нацистичку прошлост његове земље била је предмет опште критике од стране новинара и политичара чак и у његовој властитој земљи, а смијешно је очекивати да се такви афинитети игноришу у БиХ.

Остављајући по страни чињеницу да Шмит није легитиман високи представник, његове несмотрене и брзоплете тврдње да има неограничену власт над БиХ и њеним грађанима су дрска и шокантна злоупотреба владавине права, коју су многи у региону критиковали. Нико, укључујући чак и легитимно именованог високог представника, нема никаква законска овлашћења да доноси законе у БиХ пуком одлуком.

Шмит је безобзирно наметнуо вјештачке законе, укључујући и нови опресивни „закон“ којим је увео кривичне казне за оне који не спроводе његове незаконите одлуке. Запријетио је и да ће директно изрећи вансудске казне званичницима Републике Српске који не буду поштовали његов диктат, чак и када их то по закону обавезни да то чине. Шмитова незаконита владавина одлукама и вансудске казне којима пријети очигледно крше људска права грађана БиХ загарантована међународним конвенцијама чија је потписница – међународним конвенцијама које је овај Савјет дужан да поштује.

Одговарајући на Шмитово безакоње и у циљу одржавања владавине права, демократских принципа и домаћих демократских институција, Народна скупштина Републике Српске је у јуну усвојила закон којим се прекида објављивање незаконитих одлука ОХР-а у Службеном гласнику Републике Српске. Након што је предсједник Републике Српске учинио Уставом прописан формалан процедурални корак за примјену закона усвојеног на Народној скупштини, Тужилаштво БиХ је подигло апсурдну оптужницу против њега на основу Шмитовог новог лажног „закона“.

Упркос тренутним турбуленцијама у БиХ, Република Српска је увјерена да БиХ може успјети и постати чланица ЕУ након што се Дејтонски споразум и Устав БиХ вјерно спроведу, укључујући поштовање уставне структуре БиХ и обнову демократске самоуправе.

I. Дејтонски споразум мора бити спроведен дословно

A. Одузимање дејтонских гаранција подјеле власти било би незамисливо

1. Поштовање Дејтонског споразума, укључујући Анекс 4, Устав БиХ, једини је начин да БиХ успије и просперира. До данас није предложена реална алтернатива, јер не постоји.
2. Дејтонски споразум не само да је осигурао мир у БиХ - мир који је без прекида траје већ скоро 28 година — него је и успоставио и генијалну структуру подјеле власти којом се обезбјеђује стабилност и демократско управљање у земљи са три дубоко подијељена народа (Бошњаци који су претежно муслимани, Срби који су претежно православни хришћани, и Хрвати који су претежно хришћани римокатолици). Устав БиХ - срж дејтонског компромиса - увео је систем конципиран тако да сваком конститутивном народу у БиХ даје увјеравање да се неће наћи под доминацијом једног или више других народа. То је учињено тако што је већина надлежности додијељена ентитетима, а уведени механизми заштите виталних интереса конститутивних народа у БиХ.
3. Демократски уставни систем створен Дејтонским споразумом представља огроман успјех. Грађани у БиХ живе у миру и слободи. Од потписивања Дејтонског споразума до данас, није било значајнијег међунационалног насиља у БиХ. Иако политику у БиХ с времена на вријеме одликује раздорна реторика - као и у најотворенијим демократијама - разлике се рјешавају мирним путем. БиХ се обновила и опоравила од рата 1992-1995, придружила се Савјету Европе, а крајем прошле године постала је званичан кандидат за чланство у ЕУ. БДП по глави становника у БиХ се више него учетворостручио између 2000. и 2018. године и наставља да расте, осим током најгорих мјесеци пандемије ковида.
4. Покушаји да се уставни поредак БиХ демонтира централизацијом власти у Сарајеву или одузимањем националне заштите гарантоване Дејтонским споразумом рецепт су за катастрофу. Три конститутивна народа у БиХ имају дубоко различите - истински неспојиве - филозофије управљања. . [На примјер, највећа странка која представља већинску националну групу у БиХ, Бошњаке, експлицитно је исламистичка у својој идеологији; њен оснивач, ког странка изузетно поштује, написао је 1990. године, године када је странка основана, да „исламски покрет треба и може прићи преузимању власти чим је морално и бројно толико снажан да може не само срушити постојећу неисламску, него и изградити нову исламску власт”.]¹ За Србе и Хрвате у БиХ, укидање или нарушавање уставом загарантованих механизма подјеле власти у БиХ једноставно је незамисливо.

¹ Алија Изетбеговић, Исламска декларација (1990), стр. 56.

В. Република Српска је определијелена за Дејтонски споразум

5. Република Српска никада се није поколебала у својој определијелености за Дејтонски споразум. У полугодишњим извјештајима Савјету безбједности, које је почела да подноси 2009. године, Република Српска досљедно потврђује своју посвећеност Дејтонском споразуму и остаје увјерена да је његова вјерна примјена од суштинског значаја за стабилност и будући успјех БиХ.

6. Када Република Српска предузима кораке као што је доношење закона о забрани објављивања незаконитих указа ОХР-а, њени противници упућују несхватљиве оптужбе да је „антидејтонска“. У стварности, такве мјере Републике Српске предвиђене су да заштите Дејтонски споразум, укључујући демократски уставни поредак загарантован Уставом БиХ и Дејтоном уско постављена овлашћења високог представника. Противзаконити поступци којима се крши Устав не смију се признати и поштовати као да су закон. Чињеница да их врши странац њихову нелегитимност утолико чини већом, никако мањом. Такви поступци руше уставни поредак БиХ и дестабилизују земљу, а потенцијално и шири регион.

1. Непоколебљива посвећеност Републике Српске миру

7. Република Српска јесте - и остаће - посвећена миру и стабилности БиХ. Готово 28 година Дејтонски споразум одржава непрекидан мир у БиХ, а Република Српска никада неће учинити ништа да то угрози. Република Српска и њено руководство досљедно искључују било какву употребу насиља, чак и када неки лидери бошњачких политичких странака у БиХ прибјегавају ратоборној реторици. Република Српска у потпуности подржава и сарађује са операцијом ЕУ Алтеа на њеној важној мисији да помогне да мир у БиХ не буде нарушен.

2. Република Српска је посвећена суверенитету, територијалном интегритету и уставном поретку БиХ

8. У оквиру своје определијелености за Дејтонски споразум, Република Српска у потпуности поштује суверенитет, територијални интегритет и уставни поредак БиХ. Република Српска нема план за отцјепљење од БиХ нити је предузела кораке у том правцу. Република Српска је, заправо, највећи заговорник очувања суверенитета БиХ у земљи у којој се чини да су политичари из реда најбројнијег народа задовољни што њима влада неизабрани страни аутократа или страни капитал - на острву колонијалне диктатуре у срцу демократске Европе.

9. Република Српска снажно подржава нови приједлог да политичко руководство БиХ потпише споразум о пуном суверенитету БиХ, који позива на успостављање суверенитета БиХ, укључујући затварање ОХР-а и окончање крајње штетне улоге страних судија у Уставном суду БиХ.

3. Република Српска наставиће да инсистира на спровођењу Дејтонског споразума легалним и мирним путем

10. Република Српска наставиће да користи легална и мирна средства у залагању за вјерно спровођење Дејтонског споразума, укључујући поштовање Устава БиХ, јер сматра да је то од суштинског значаја за дугорочну стабилност и успјех БиХ. Сваки упућени посматрач зна да алтернатива једноставно не постоји.

11. Нажалост, децентрализована структура и демократски политички поредак који је требало да је загарантован Уставом БиХ упорно се разара, углавном незаконитим одлукама високог представника и другим интервенцијама странаца. Ови непрестани напади на Устав БиХ приморавају Републику Српску да га брани законитим и мирним методама, што ће и даље чинити.

С. Сарајевски политичари и њихови покровитељи морају престати са покушајима да пониште Дејтонски споразум

12. Умјесто да отворено позивају на неприкосновену бошњачку владавину БиХ, сарајевски политичари и њихове присталице често позивају на „грађанску“ БиХ, што лаковјерним западњацима звучи прогресивно и постнационалистички. Међутим, ово залагање за „грађанску“ БиХ је, у ствари, бошњачки националистички вук у овчијем руху. Сарајевски политичари - и заправо сви грађани БиХ - схватају да би, пошто су Бошњаци незнатна већина грађана БиХ, „грађанска“ БиХ заснована на правилу просте већине, у ствари, била БиХ којом владају бошњачки националисти за Бошњаке. Овај циљ је очигледан из тренутних настојања бошњачких странака да маргинализују Србе и Хрвате и обезбиједе доминацију Бошњака над свим институцијама власти – што је антидејтонско дјеловање које неке чланице Савјета безбједности УН игноришу или активно подржавају.

13. Реторика, политике и поступци бошњачких политичара дају српским и хрватским грађанима све разлоге да сумњају да би псеудограђанска БиХ поштовала њихову вјеру, језик, културу и жеље. Чак се и сарајевски политичари из наводно ненационалних странака често откривају као бошњачки националисти без поштовања традиције, вјеровања и сензибилитета других етничких група.

14. На примјер, у мјесецу августу, бошњачки члан Предсједништва БиХ Денис Бећировић, члан номинално мултиетничке Социјалдемократске партије, сусрео се са Атифом Дудаковићем, бившим генералом бошњачке војске, оптуженим за ратне злочине

против Србе и обасуо га похвалама.² За случај да Бећиревићево ниподаштавање српских жртва већ није довољно јасно, касније тог истог мјесеца оптужио је Тужилаштво БиХ да „прогони хероја одбране Горажда” јер је подигло оптужнице против 13 бивших припадника бошњачке војске за масакр 56 недужних српских цивила на Никољдан 1992. године.³

15. Као што је објашњено изнад, Устав БиХ садржи суштински битне структуре и механизме за којима се спречава да један или више народа у БиХ имају доминацију над другим народом. Пријетње укидањем ових мјера заштите у име трансформације БиХ у „грађанску“ државу крајње су алармантне за Србе и Хрвате у БиХ и повећавају међунационалне тензије.

Д. Према Уставу БиХ, јавна имовина припада ентитетима

16. Стране дипломате су се уплеле у питање који ниво управе посједује јавну имовину, упркос чињеници да је Устав БиХ то питање већ ријешило јасно наводећи да јавна имовина припада ентитетима БиХ. Како је детаљно објашњено у Прилогу 2 Двадесет и трећег извјештаја Републике Српске Савјету безбједности УН-а, текст Устава БиХ и постдејтонска пракса свих релевантних актера јасно говоре да су власници јавне имовине ентитети.

17. Упркос томе, Амбасада САД у БиХ је у изјави из маја 2023. погрешно навела да је административни ниво институција БиХ власник све јавне имовине у БиХ. Амбасада је покушала да ову изјаву поткријепи дијелом Устава БиХ који гласи: „Република Босна и Херцеговина, чије је званично име од сада 'Босна и Херцеговина', наставља своје правно постојање по међународном праву као држава”. Међутим, у саопштењу је намјерно и у сврху заваравача избачен кључан крај цитиране реченице, који гласи: „*са унутрашњом структуром модификованом овим Уставом* и са постојећим међународно признатим границама”.

18. Дефинишући унутрашњу структуру БиХ, Устав прописује да се БиХ „састоји од два ентитета, Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске”. У Уставу Босне и Херцеговине каже се: „Све владине функције и овлашћења, која нису овим Уставом *изричито дата* институцијама Босне и Херцеговине, *припадају ентитетима*“.⁴ Дакле, власништво над јавном имовином, функција коју Устав нигдје изричито – чак ни имплицитно – не даје институцијама БиХ, припада ентитетима.

² Денис Бећировић и Атиф Дудаковић поручили: „Одбрана Босне и Херцеговине је света дужност”, Радио Сарајево, 6. август 2023.

³ *Подрика осумњиченом за злочине над Србима*, Политика, 22. август 2023.

⁴ Курзив додат.

19. Особље Амбасаде САД у Сарајеву ни на који начин није квалификовано да тумачи Устав БиХ; крајње је сумњиво да ли би ико у америчкој влади сматрао да су они уопште компетентни да дају мишљење о Уставу САД-а; ипак, што је невјероватно, не испољавају ни најмању суздржаност када дају изјаве о садржају устава других земаља. Питамо се како би Сједињене Америчке Државе реаговале да амбасада БиХ у Вашингтону држи слово Сједињеним Државама како правилно тумачити Устав САД. Што је најважније, арогантна изјава америчке амбасаде о јавној имовини једноставно је погрешна у погледу располагања јавном имовином у Уставу БиХ и показује потпуно непознавање историје овог питања.

20. ОХР је годинама подстицао контроверзе у вези са јавном имовином, а Шмит је ту традицију само наставио. Примјер је спор око јавне имовине, настао мешетарењем ОХР-а, који би иначе давно био ријешен да није било додатног уплитања.

21. Питање јавне имовине у почетку није изазивало политичке контроверзе и сматрало се да је коначно ријешено Уставом. Чак је и *ad hoc* група земља која себе назива Управни одбор Савјета за спровођење мира признала чињеницу да ниво БиХ посједује ону имовину коју су му дали ентитети.⁵ Нажалост, десет година након ступања Устава на снагу, тадашњи високи представник Педи Ешдаун плиткоумно је издао низ одлука који су то питање довеле у неред. Након Ешдауновог уплитања, бошњачке политичке странке у БиХ почеле су да захтијевају, супротно Уставу, да сва јавна имовина припадне нивоу БиХ.

22. У нади да ће ријешити контроверзу, Управни одбор ПИК-а је 2008. године позвао да се питање јавне имовине ријешити на основу „функционалног и територијалног компромиса“. Како се у изјави каже, компромисом би се уважило да су „институције на државном нивоу власник имовине која им је потребна да би „функционално“ вршиле своје уставне надлежности, док би остали нивои власти били власници преостале државне имовине на 'територијалним' принципима”.⁶

23. У новембру 2012. године, српске, бошњачке и хрватске странке које су тада биле у Савјету министара БиХ договориле су - без помоћи ОХР-а - споразум о рјешавању питања јавне имовине на основу „функционалног и територијалног компромиса” који је предложио Управни одбор ПИК-а. Нацрт закона којим би се споразум спровео чак је израђен 2013. године. Међутим, прије него што се закон уопште нашао у поступку, тадашњи високи представник Валентин Инцко, наводећи нејасну „забринутост“ око нацрта закона,

⁵ Саопштење амбасадора Управног одбора Савјета за спровођење мира, Државна имовина: ПИК подржава функционалан и територијалан компромис, 30. октобар 2008.

⁶ *Id.*

интервенисао је са циљем да га сруши. (Тешко се може замислити увјерљивија демонстрација проблема чији је узрок уплитање ОХР-а.)

24. Данас, иако није легитимни високи представник, Шмит наставља ОХР-ову деструктивну традицију око питања јавне имовине. Шмит је издао одлуке са циљем да поништи у законском поступку донесене законе Републике Српске о јавној имовини. Штавише, током ове године, Шмит је формирао мистериозну и нелегитимну „радну групу“ која одржава за јавност затворене састанке о јавној имовини у одређеним страним амбасадама које су се, изгледа, намјериле да БиХ управљају преко Шмита. Чланови групе су тајни, а наведено је само да се ради о „угледним локалним и међународним стручњацима за право“.⁷ Ова петљавина у коју се Шмит и одређене стране амбасаде упуштају никада не може промијенити јасно значење коначне ријечи Устава БиХ по том питању, нити се може очекивати да ће Република Српска игнорисати Устав.

Е. Стране дипломате морају престати да цинично злоупотребљавају владавину права и не поштују међународне норме и Дејтонски споразум, укључујући демократски уставни поредак БиХ

25. Према Бечкој конвенцији о дипломатским односима, дипломате имају изричиту „дужност да се не мијешају у унутрашње ствари“⁸ државе пријема. Нажалост, дипломате из појединих земаља стекле су навику да се уплићу у чисто унутрашња политичка питања и јавне политике у БиХ. Редовно и ноншалантно се упуштају у активности због којих би иначе, у кратком року, дипломате који службују у њиховим земљама биле протјеране.

26. На примјер, неке стране дипломате - посебно из земаља које су чланице Управног одбора напречац састављеног ПИК-а - критиковале су нови закон Републике Српске којим се утврђује кривична одговорност - за коју је запријеђена само новчана казна - за одређене облике намјерне клевете. Ова критика је запањујуће лицемјерна с обзиром да седам од осам земаља које су заступљене у Управном одбору и саме прописују кривичну одговорност за клевету.⁹ Штавише, закони тих земаља – за разлику од закона Републике Српске којим се

⁷ Први консултативни састанак експерата за питања државне имовине одржан у Сарајеву, ОХР, 24. април 2023.

⁸ Бечка конвенција о дипломатским односима, Беч, 18. април 1961, чл. 41.

⁹ Француска, Њемачка, Италија и Турска: База података о законима који уређују рад медија Међународног института за слободу медија; САД (многе државе имају закон о клевети): Америчка унија за грађанске слободе: Мапа држава са кривичним законима против клевете; Канада Кривични закон Канаде, дио 300 и 301; Јапан: Mari Yamaguchi, *Japan toughens defamation penalties after wrestler's suicide*, AP, 13. јуни 2022.

инкриминише клевета – предвиђају, између осталог, и казну затвора.¹⁰ Није на њима да дају надмене изјаве о закону, јер закон нема никаквог значаја ван граница Републике Српске.

27. Још један дипломата који је прекршио Бечку конвенцију, амерички амбасадор у БиХ Мајкл Марфи, у говору који је одржао јуна мјесеца охоло је показао непоштовање према суверенитету и самоуправи БиХ и светости Дејтонског споразума. У свом говору, Марфи каже да Сједињене Америчке Државе виде Дејтон „као почетну тачку – темељ који треба надградити”. Ово би се могло сматрати признањем да садашње руководство САД-а настоји да поништи дејтонски компромис, третирајући Дејтон не као обавезујући споразум, него као привремену сметњу коју треба промијенити на задовољство америчких дипломата.

28. Марфи је изјавио и сљедеће: „Интервенција никада није прва мјера, али искрено, међународна заједница је често превише стрпљива и толерантна према опстреперним политичким лидерима који намјеравају да остваре уске политичке интересе на рачун народа. Марфи имплицитно пријети неодређеним мјерама против лидера који „намјеравају да остваре уске политичке интересе“, као да би то било необично понашање политичара у земљи из које Марфи долази.

29. Лидери на свим нивоима управе у БиХ су демократски изабрани - као што и сви лидери током више од 27 година. Ни Марфи ни било који други странац нема право да одлучује ко ће или неће бити на руководећим позицијама у БиХ. Инсинуирати супротно врхунац је неоимперијализма. Сугерисати да је на дипломатском кору Сједињених Америчких Држава да утврди који су лидери БиХ „опстреперни“, а којима ће бити дозвољено да обављају функције на које су изабрани, крајње је провокативно.

II. Европске интеграције

A. Република Српска у потпуности подржава европске интеграције БиХ и реформе неопходне да се и остваре

30. Република Српска наставља да подржава и ради на коначном чланству БиХ у ЕУ, схватајући да ће реформе на путу ка чланству у ЕУ унаприједити живот људи у Републици Српској и БиХ у цјелини. Република Српска залаже се за брзо усвајање неопходних реформи на путу БиХ ка чланству у ЕУ, при чему треба водити рачуна да се поштују уставне надлежности свих нивоа управе.

31. У складу са својим уставним надлежностима, Република Српска је годинама марљиво радила на европским интеграцијама и остварила значајан напредак на постизању циљева које је ЕУ зацртала у својим извјештајима о БиХ. До сада је неколико хиљада

¹⁰ *Id.*

прописа Републике Српске прошло процедуру усаглашавања и оцјењивања усклађености са правним тековинама ЕУ.

В. Када се лидерима БиХ препусти да сами рјешавају ствари, политички договор о реформама је могућ

32. Лидери на нивоу БиХ, упркос својим дубоким разликама по многим питањима, посљедњих мјесеци су постигли значајан напредак у спровођењу реформи потребних за интеграцију БиХ у ЕУ. Њихова достигнућа, која су дошла кроз директне преговоре и без икаквог Шмитовог учешћа и учешћа његових људи, показују шта домаће руководство БиХ може постићи само када је ослобођено страног уплитања.

33. Европска унија је утврдила 14 кључних приоритета за интеграцију БиХ у Европску унију. Током љета, Република Српска истакла је приједлог да се свих 14 тих приоритета ријешу у једном пакету, што би био огроман искорак у европским аспирацијама БиХ.

34. Иако тај приједлог није прихваћен, лидери на нивоу БиХ су 22. августа договорили свеобухватан скуп реформских закона који се односе на 14 приоритета ЕУ.¹¹ ЕУ је рекла: „Поздрављамо споразум који су данас потписали лидери коалиционих странака на државном нивоу, [и] усвајање важног законодавства у вези са приступањем ЕУ у БиХ. Позитивно је што су политички лидери у БиХ показали политичку вољу да заједно раде на реформама”.¹²

35. Од споразума од 22. августа, Парламентарна скупштина БиХ донијела је неколико закона који су дио 14 приоритета ЕУ, а БиХ је недавно успоставила пуну сарадњу са Агенцијом ЕУ за сарадњу на спровођењу закона (ЕУРОПОЛ) отварањем нових просторија за заједничку контакт тачку БиХ у згради Министарства безбједности БиХ.¹³ ЕУ је ово назвала „важном прекретницом” за БиХ која ће „у великој мјери допринијети напорима БиХ на јачању превенције и борбе против организованог криминала и корупције, што је један од 14 кључних приоритета у Мишљењу Европске комисије о захтјеву БиХ за чланство у ЕУ”.¹⁴

¹¹ *Bosnia ruling coalition leaders agree on reform laws and remaining appointments*, N1, 22 Aug. 2023.

¹² *EU Delegation in BiH supports coalition agreement in Istocno Sarajevo*, N1, 22. август 2023.

¹³ *Bosnia and Herzegovina establishes full cooperation with Europol*, Делегација ЕУ у БиХ, 22. јуни 2023.

¹⁴ *Id.*

36. Уз то, Савјет министара БиХ је у октобру одобрио споразум између ЕУ и БиХ о учешћу БиХ у царинском програму Уније.¹⁵

37. У јуну су владе два ентитета БиХ, Републике Српске и ФБиХ, одржале заједничку сједницу на којој су разговарале о сарадњи у широком спектру питања и усагласиле седам закључака.¹⁶ Предсједник Владе Републике Српске Радован Вишковић након састанка је рекао: „Будућност БиХ је у дијалогу, а ако желимо да поштујемо једни друге, онда морамо сјести и договорити се о питањима која су од интереса за све грађане у БиХ”.

38. Лидери странака које чине већину у Парламентарној скупштини БиХ одржавају редовне састанке, а сваки протиче у позитивној и продуктивној атмосфери. Након састанка у септембру, предсједник највеће бошњачке странке у владајућој већини у БиХ (СДП) Нермин Никшић похвалио је степен спремности за дијалог и компромис,¹⁷ а о странкама које учествују на састанку рекао је сљедеће: „Данас смо показали да смо спремни тражити рјешења“.¹⁸ Коментаришући исти састанак, лидер највеће хрватске странке у БиХ (ХДЗ) рекао је: „Са сваким законом правимо нови искорак . . . Биће потребно да сједнемо још два или три пута. Увјеравам вас да ћемо добити кандидатски статус”.¹⁹ Лидер највеће српске странке у владајућој већини у БиХ (СНСД) Милорад Додик похвалио је „обећавајућу атмосферу” на септембарском састанку.²⁰

39. На Бледском стратешком форуму у Словенији, који је одржан у августу, предједавајућа Савјета министара БиХ Борјана Кришто рекла је да је БиХ постигла велики напредак у усклађивању законодавства са ЕУ и испуњавању услова из Мишљења Европске комисије о захтјеву за чланство БиХ. „Очекујем да ће представници европских институција то препознати и да ће врло брзо БиХ отворити преговарачки процес за приступање Европској унији“, рекла је Кришто.²¹

40. Званичници ЕУ и земаља чланица ЕУ такође су похвалили заједничке напоре политичког руководства БиХ на спровођењу реформи за европске интеграције. Комесар за

¹⁵ *BiH Council of Ministers held the Regular Session*, Sarajevo Times, 2. октобар 2023.

¹⁶ *The Governments of the RS and the Federation of BiH agreed on seven Conclusions*, Sarajevo Times, 9. јуни 2023.

¹⁷ *Coalition Meeting in a 'Good Atmosphere', but without concrete Solutions*, Sarajevo Times, 25. септембар 2023.

¹⁸ *Никшић: Спремни смо тражити рјешења и за Уставни суд БиХ*, Вечерњи лист, 25. септембар 2023.

¹⁹ *Coalition Meeting in a 'Good Atmosphere', but without concrete Solutions*, Sarajevo Times, 25. септембар 2023.

²⁰ *Id.*

²¹ *Kristo expects talks on Bosnia's EU accession to begin soon*, N1, 28. август 2023.

проширење ЕУ Оливер Вархељи рекао је да руководство БиХ „остварује резултате, било да се ради о области владавине права, било да се ради о другим областима у којима постоји застој већ неколико година”.²²

41. Аурелија Валтат, шеф Одсјека за европске интеграције, политику, штампу и информисање у Делегацији ЕУ у БиХ, рекла је: „Сви смо видјели нов, позитиван замах у Босни и Херцеговини, видјели смо позитивнију атмосферу и брже формирање власти широм земље, али смо видјели и одређени напредак на плану европских интеграција”.²³

42. Министар иностраних послова Хрватске Гордан Грлић-Радман рекао је у августу да се отварање приступних преговора између БиХ и ЕУ очекује до краја 2023. или почетком 2024. године.²⁴

С. Европске интеграције захтијевају затварање ОХР-а

43. Описани напредак на европским интеграцијама постигнут је упркос, а не због присуства ОХР-а. Заиста, једна реформа коју је ЕУ утврдила као кључну за европске интеграције БиХ је окончање деспотског надзора ОХР-а над БиХ и њеним грађанима. Извјештаји Европске комисије јасно су ставили до знања да су диктаторска овлашћења која ОХР противправно присваја потпуно неспојива са путем Босне и Херцеговине ка чланству у Европској унији. На тај начин, они који подржавају даљу доминацију ОХР-а над Босном и Херцеговином ометају европске интеграције Босне и Херцеговине.

44. Штета коју узрокује даље присуство ОХР-а све више се увиђа на међународној позорници. У интервјуу који је дао у мају, бивши високи представник Волфганг Петрич рекао је за ОХР: „То неће функционисати и не можете ући у Европску унију са таквим господаром који ће доносити те одлуке”.²⁵ „Свака Шмитова одлука”, каже Петрич, „удаљава Босну и Херцеговину – гура је од Европске уније”.²⁶ Слично томе, као што је бивши високи представник Карл Билт написао, „континуирано присуство ОХР-а у својству

²² Обраћање комесара Вархељија на заједничкој конференцији за новинаре са Борјаном Кришто, председавајућом Савјета министара БиХ, након првог састанка Политичког форума на високом нивоу у БиХ, Делегација ЕУ у БиХ, 17. мај 2023.

²³ *EU's Valtat: Positive momentum in BiH in legislation and EU integration*, N1, 14. јуни 2023.

²⁴ *Croatian FM: BiH's EU entry talks by end of this or start of next year*, N1, 29. август 2023.

²⁵ *Petritsch tells N1 – BiH can't go on if High Rep will make all decisions*, N1, 9. мај 2023.

²⁶ *Id.*

старатеља Дејтона често разводњава утицај дјеловања ЕУ”.²⁷ Такође констатује да је [ОХР] „од дијела рјешења постао дио проблема”.²⁸

D. Стране судије Уставног суда БиХ морају бити замијењене држављанима БиХ, како то захтијевају европске интеграције

45. Један елемент од 14 кључних приоритета које је ЕУ поставила за европске интеграције БиХ је „рјешавање питања међународних судија“ у Уставном суду БиХ, односно замјена страних судија тог суда држављанима БиХ. Уставом Босне и Херцеговине предвиђено је да пет година након његовог ступања на снагу ове стране судије буду замијењене држављанима Босне и Херцеговине. Ипак, више од 27 година касније, стране судије и даље су тамо гдје су и биле.

46. Странке које представљају два од три конститутивна народа БиХ (Србе и Хрвате) подржавају доношење закона којим би се тројица страних судија у Уставном суду замијенила судијама који су домаћи држављани, што је случај и у сваком другом уставном суду у свијету. Лидер највеће хрватске странке у БиХ Драган Човић рекао је у јулу: „Странцима није мјесто у Уставном суду или правосудним институцијама, тако подржавам њихово избацивање”.²⁹ Упитан да ли стране судије треба да напусте Уставни суд, Илија Цвитановић, лидер друге по величини хрватске странке у БиХ, рекао је: „Стране судије, са моје тачке гледишта, требало је да оду из Уставног суда пет година након Дејтонског споразума. Ако желимо ићи према Европи, бити суверена земља, не можемо имати судије странце у Уставном суду”.

47. Нажалост, странке које представљају трећи конститутивни народ (Бошњаке) одбијају да изврше ову неопходну реформу. Лидер највеће бошњачке странке у владајућој већини у БиХ (СДП) Нермин Никшић недавно је признао да је „јасно“ да БиХ „не може бити чланица [ЕУ] и да има стране судије у Уставном суду”.³⁰ Међутим, Никшић се противи напорима да се донесе неопходан закон о Уставном суду.

48. Разлог из ког бошњачке политичке странке блокирају све разумне покушаје замјене страних судија држављанима БиХ је тај што те стране судије чине политички савез са бошњачким судијама у сврху централизовања БиХ уз флагрантно кршење Устава,

²⁷ Carl Bildt, *Bosnia to war, to Dayton, and to its slow peace*, *European Council on Foreign Relations*, 28. јануар 2021.

²⁹ Бошњаке, Србе и Хрвате могу ујединити једино ЕУ реформе, *Вечерњи лист*, 16. јули 2023.

³⁰ Никшић о Уставном суду БиХ: „Нећемо пристати на уцјене”, *Una.ba*, 21. септембар 2023.

подривање суверенитета БиХ, упорно деградирање Устава који је Суд дужан да штити и спречавање развоја правосуђа које треба конституисати у складу са стандардима ЕУ.

49. Под доминацијом страних судија, Уставни суд непрестано подрива сопствени легитимитет, не само у Републици Српској, него и у цијелој БиХ. Заиста, неспровођење судских одлука је израженије у Федерацији БиХ него у Републици Српској. Сматра се да је овај суд политички инструмент којим доминира ОХР. Један бивши судија Уставног суда признао је да постоји “прећутан договор између Суда и високог представника да Суд . . . увијек потврђује меритум његових закона . . .”.³¹ Ова корупција судског процеса резултирала је бројним уставно неодбрањивим одлукама које су озбиљно, сасвим разумљиво, нарушиле поштовање Суда.

50. Када се Уставни суд једном приликом усудио да покаже мјеру независности од ОХР-а прихвативши да разматра ОХР-ово кршење права на судски процес, високи представник је одговорио поништавањем одлуке Суда и декретом да ниједан поступак ОХР-а не може бити предмет преиспитивања на било ком органу БиХ. Ова одлука и одсуство међународне критике разоткрива цинично лицемјерје захтјева ОХР-а и његових савезника да се све одлуке Уставног суда поштују као коначне и обавезујуће.

51. Такође треба напоменути да, за разлику од готово сваког уставног суда у свијету, Уставни суд БиХ није уређен Законом о Уставном суду нити другим законом који доноси законодавни орган. У 17 од 18 држава чланица ЕУ које имају уставни суд – све осим једне микродржаве – суд је регулисан законом о уставном суду или другим прописом који доноси законодавац. БиХ мора донијети закон о Уставном суду да би испунила стандарде ЕУ.

52. Тек након неколико деценија непопустљивости бошњачких странака по питању одавно закасјеле замјене страних судија, Народна скупштина Републике Српске у јуну је донијела одлуку да обустави спровођење одређених одлука Уставног суда Босне и Херцеговине док о то питање не буде ријешено на Парламентарној скупштини БиХ. Република Српске се нада да ће питање страних судија бити ускоро ријешено у пакету са осталих 14 кључних приоритета европских интеграција.

53. Рјешавање питања страних судија - чији је значај општепризнат међу међународним научницима, правницима и савјетницима ЕУ као неопходан да се у Босни и Херцеговини обезбиједи истински функционално правосуђе у складу са стандардима ЕУ - допринијело би спречавању сталних криза чији је извор блок страних и бошњачких судија који доносе одлуке које многи грађани у БиХ никако не могу прихватити као легитимне.

³¹ Joseph Marko, Five Years of Constitutional Jurisprudence in Bosnia and Herzegovina, European Diversity and Autonomy Papers (јули 2004), стр. 17 и 18.

Ш. Нелегална и дестабилизујућа владавина Кристијана Шмита над БиХ и њеним грађанима мора престати

54. Године 2021, пензионисани њемачки политичар по имену Кристијан Шмит стигао је у БиХ лажно тврдећи да носи титулу високог представника и бесмислено тврдећи има право да декретима влада БиХ, иако је јасно да је таква диктаторска власт забрањена демократским уставним уређењем БиХ, Дејтонским споразумом и фундаменталним принципима међународног права. Од доласка у БиХ, Шмит је, незаконитим и деспотским овлашћењима која је користио више пута, опустошио владавину права и угрозио политичку стабилност БиХ.

55. Актуелна влада у Њемачкој никада не би сматрала Шмита доличним владаром Њемачке, па ни неког дијела Њемачке, чак и са демократским ограничењима која он не уважава у БиХ - а ипак, њемачка влада мисли да је Шмит квалификован да неограничено упражњава моћ да влада БиХ, земљом о којој не зна готово ништа, а чија је политичка динамика далеко сложенија од оне у Њемачкој. Чини се да руководство у Берлину вјерује да се сама чињеница да је Шмит Нијемац сматра довољном квалификацијом да влада другом земљом.

А. Шмит је највећи фактор дестабилизације у БиХ

56. Ниједан неутралан, обавијештен посматрач не би могао закључити да је БиХ постала стабилнија за вријеме Шмитовог мандата. Заиста, можда једино мишљење око ког се Бошњаци, Срби и Хрвати у БиХ слажу јесте да је Шмит нанио штету и довео до дестабилизације БиХ. Бошњаци су одржали велике уличне демонстрације против Шмитове владавине, а члан Предсједништва БиХ Жељко Комшић у септембру га је назвао „дезорјентисаним клоном“.³²

57. Ово кратко вријеме које је Шмит провео у БиХ поучна је потврда колико је опасно да се једном човјеку да неконтролисана власт над земљом, посебно туђом. Шмит позира као ватрогасац, али је доказано безобзирни паликућа, пошто је у кратком року у свој досије успио да упише једну деструктивну грешку за другом. Умјесто да помогне да се кризе ријеше, више пута их је сам изазивао, а затим распиривао. Показује да не схвата тежину деспотских овлашћења за које тврди да их има над грађанима земље у којој је гост.

58. Шмит није рјешење политичке нестабилности у БиХ, већ њен примарни узрок. Нема никакве квалификације, искуство нити вјештине потребне за задатак аутора будућности БиХ који је преузео на себе. Као што често подсјећа новинаре, Шмит није дипломата, а његов недостатак дипломатских вјештина је, несрећом, жалосно очигледан. Он је

³² *Комшић: Schmidt је дезоријентирани клоун. Србима су од оружја остали још само балвани и тупани, Dnevnik.ba, 14. септембар 2023.*

темпераментно, културно и професионално неквалификован за улогу коју му је додијелила шачица земаља које су га незаконито одабрале.

59. Штавише, као што је детаљније објашњено у прилогу уз овај извјештај, Шмитова политичка каријера и његово дружење са групама и појединцима који славе војне хероје њемачке прошлости, обиљежени су оним што се најблаже може описати као екстремна неосјетљивост према ратним жртвама нацистичке Њемачке. Бројни коментатори који су Шмита назвали нацистом или нацистичким симпатизером можда су неправедни; међутим, из Шмитових веза јасно је да њега не вријеђају нацисти као што би био увријеђен свако ко исправно размишља, а камоли онај који је узурпирао моћ да влада земљом која је разорена у Другом свјетском рату. Неприхватљиво је да било ко буде диктатор у БиХ. Диктаторско понашање особе Шмитовог поријекла и склоности мучно је.

60. Чак су и посматрачи из реда Шмитових сународника изузетно критични према његовом мандату и улози. У највећем европском недјељнику *Der Spiegel*, колумниста Максимилијан Поп је прошле године написао да „многи грађани БиХ доживљавају [Шмита] као опасно уплитање у унутрашња питања”.³³ Поп такође пише, након посебно Шмитовог неумјереног испада 2022. године: „Његова колерична појава поново нас је натјерала да се запитамо да ли је Шмит прави човјек за посао врхунског дипломате. Међутим, овај проблем још је дубљи. Истина је да треба укинути функцију високог представника. Недемократска је и неоконијална. Представља увреду за народ Босне и Херцеговине”.³⁴

61. Слично томе, Михаел Мартенс из водећег њемачког дневника *Frankfurter Allgemeine Zeitung* дао је почетком године сљедећи сажет опис: „Кристијан Шмит је погрешан човјек на погрешном мјесту у погрешно вријеме“, додајући да „колонијалистичка структура као што је Канцеларија високог представника нема мјеста у модерној Европи“.

62. Лидери у региону препознали су Шмитову погубну улогу. На примјер, хрватски предсједник Зоран Милановић назвао је БиХ под Шмитом „трапавом, траљавом, неспособно вођеном колонијом“. Милановић је рекао: „Да би заштитио своју стражњицу и своју репутацију, промијенио је казни закон према којему је оно што је Додик направио - казнено дјело. То се зове колонијална управа и то уништава земљу”.³⁵ Упитао је: „Је ли то начин смиревања ситуације у Босни и Херцеговини, деескалације?”³⁶

³³ Maximilian Popp, *Wie ein Kolonialherr*, *Der Spiegel*, 18. август 2022.

³⁴ *Id.*

³⁵ Милановић назвао БиХ „трапавом, траљавом, неспособно вођеном колонијом“, *Al Jazeera*, 12. август 2023.

³⁶ *Id.*

В. Шмитово наметање измјена кривичног закона

63. У јулу 2023. године, нови мрак се спустио на БиХ када је Шмит, сматрајући да је његова ријеч закон, наметнуо БиХ кривични закон којим се утврђују петогодишње затворске казне за „неспровођење одлука високог представника”. Иако су високи представници кршили Устав БиХ и Дејтонски споразум наметањем бројних закона БиХ током дугог низа година, ниједан високи представник се никада није усудио да криминализује одбијање поштовања тобожњим закона високог представника. Шмитов покушај да криминализује неспровођење његових незаконитих декрета означава опасну и гнусну ескалацију стране репресије над Босном и Херцеговином којом би се Босна и Херцеговина, у ствари, претворила у полицијску државу.

64. Тужилаштво БиХ, игноришући чињеницу да Шмитове нове кривичне забране нису прописно донесене у складу са Уставом, недавно је подигло оптужнице против двојице званичника Републике Српске због непоступања по Шмитовом налогу. Оптужнице су шокантан напад на демократију и владавину права, гдје се једна незаконитост слаже преко друге, у тиранском настојању да се онеспособе демократски изабрани и легално постављени носиоци функција у Републици Српској.

65. „Закон” за чије кршење су званичници Републике Српске оптужени, а који инкриминише непоштовање одлуке високог представника, уопште није закон, пошто га Парламентарна скупштина БиХ никада није усвојила како то изричито налаже Устав БиХ. Умјесто тога, овај сурогат „закон“ је у јулу у форми одлуке донио Шмит, човјек без икакве законодавне надлежности.

66. Овај атак на владавину права утолико је еклатантнији што Шмит чак није ни легално именован на позицију на којој тврди да се налази.

67. Штавише, недавно подигнуте оптужнице против званичника Републике Српске засноване су на формалним поступцима које су по Уставу и закону дужни да обаве. Сваки од њих је оптужен да је прекршио Шмитов „закон“ тако што су омогућили ступање на снагу два закона која је усвојила Народна скупштина Републике Српске, а која је Шмит касније - незаконито - прогласио ништавним. Међутим, оптужени функционери нису имали избора осим да спроведу акте демократски изабране Народне скупштине Републике Српске.

68. Овдје треба додати још један слој незаконитости: тужилаштво који је подигло оптужницу и суд који ју је потврдио незаконито су формиран одлукама бивших високих представника у флагрантном кршењу Устава БиХ – и законских процедура и јасне подјеле надлежности између ниво управе БиХ и два ентитета.

69. Поред тога, предсједавајући судија у претходном поступку налази се у очигледном сукобу интереса. Судија је бивши правник ОХР-а који сада суди оптуженима за

непоштовање налога ОХР-а. Уз то, поступајући судија је бивши официр ратне бошњачке армије.

70. Укратко: функционере Републике Српске гони по фиктивном закону неуставно тужилаштво, у неуставном суду, ком предсједава судија у сукобу интереса, са циљем да се изврши тиранска, антидемократска, незаконита одлука странца против легално изабраних и именовани званичника који су једноставно извршили формалне процедуре које су по закону били дужни да изврше. Оптужнице су неприхватљив напад на суверенитет и демократски уставни поредак БиХ и одбацивање владавине права у корист владавине једног човјека ког подржава страна сила.

71. Запањујуће је да човјек тако скромних способности као што је Шмит захтијева неограничена овлашћења над становништвом туђе земље. Шокантно је да користи та овлашћења са таквом ароганцијом, непромишљеношћу и необазривошћу у земљи о којој тако мало зна, међу људима који су толико увријеђени његовом повезаношћу са групама које глорификују њемачку ратну прошлост. Незамисливо је да то чини уз одобрење појединих утицајних чланова међународне заједнице који су потпуно свјесни његових ограничења и непожељних веза, у тако турбулентним временима за регион.

С. Шмит: „Нико није изнад закона [осим мене]”

72. Коментаришући одбијање предсједника Републике Српске Милорада Додика да се претвара да су Шмитове одлуке легитимно донесени закони, Шмит је у августу рекао: „Поштовање правног и уставног оквира и одржавање владавине права су од суштинског значаја за свако демократско друштво. То је обавеза за све и нико није изнад закона”. Шмитов трапаво артикулисан недостатак самосвијести не престаје да запрепашћује. Потврдивши да има неограничену моћ да одређује шта је закон у БиХ, Шмит себе у потпуности ставља изнад правног и уставног оквира БиХ и исмијава владавину права.

73. Његово лицемјерје није безазлено. За човјека који не престаје да бунца о владавини права, нико није нанио више штете владавини права у БиХ од њега и шачице његових присталица у међународној заједници. Диктаторским овлашћењима дрско крши свој правни мандат, суверенитет БиХ и демократске процедуре за доношење закона изричито прописане Уставом БиХ. У двије године колико Шмит тврди да је на позицији високог представника, лажна овлашћења користио је промискуитетно, наметнувши најмање 18 закона грађанима БиХ, укључујући увођење кривичних дјела за која су запријеђене казне дуготрајног затвора. Када Шмит говори о владавини права, сваки грађанин БиХ зна да је „закон” у БиХ оно што кажу креатори политике у Берлину, Вашингтону и Лондону, и само то.

D. Напори Републике Српске да заштити владавину права

74. У јуну је Народна скупштина Републике Српске дјеловала у циљу заштите демократије и владавине права усвајањем закона о престанку објављивања одлука ОХР-а у Службеном гласнику Републике Српске. Закон је једноставно потврда да одлуке ОХР-а немају законску основу, да су директно супротне уставима БиХ и Републике Српске и да представљају грубо кршење људских права грађана. Народна скупштина Републике Српске с правом је одбила да буде парламент колаборациониста који продају демократију и владавину права за интерес стране диктаторске власти.

75. Република Српска се нада да ће све земље које цијене слободу, демократију и суверенитет осудити Шмитове незаконите и тиранске одлуке и јасно ставити до знања да БиХ морају да управљају њени грађани у складу са њеним демократским уставним поретком, а не безобзирни њемачки аутократа. Ништа мање не захтијева ни пут европских интеграција на који је БиХ кренула.

76. Република Српска је увјерена да БиХ, без обзира на тренутне политичке тензије, може успјети и постићи чланство у ЕУ ако се Дејтонски споразум, укључујући Устав БиХ, буде вјерно спроводио, укључујући поштовање уставне структуре БиХ и враћање демократске самоуправе.

Погубна улога Кристијана Шмита у Босни и Херцеговини

У главном дијелу Тридесетог извјештаја Републике Српске Савјету безбједности УН-а наглашава се дестабилизујућа улога Кристијана Шмита у БиХ и његово потпуно игнорисање владавине права. У овом прилогу детаљније илуструјемо Шмитов штетни утицај на БиХ и говоримо о очигледној незаконитости присвојене диктаторске власти, кршењу људских права грађана БиХ, нелегитимности његове тврдње да је високи представник и крајњој безосјећајности према жртвама нацистичке Њемачке.

Шмитова тврдња да има овлашћења очигледно је супротна Дејтонском споразуму

Осим чињенице да Шмит није легитимни високи представник, неоспорно је да ниједно лице – држављанин БиХ или странац – нема законска овлашћења да декретом намеће законе БиХ.

Анекс 10, једини извор законитих овлашћења високог представника, ограничава његов мандат на послове као што су: праћење и извјештавање о спровођењу Дејтона, координација међународних напора у Босни и Херцеговини и дјеловање у својству посредника. Ниједна одредба Дејтона нити било ког другог извора права не даје ни најмању сугестију да високи представник има овлашћење да намеће законе.

Уз то, Дејтонски споразум налаже - кроз Устав БиХ (Анекс 4. Споразума) да сви законски акти на нивоу БиХ морају проћи оба дома Парламентарне скупштине БиХ. Уставу БиХ даље се каже: „Босна и Херцеговина је демократска држава која функционише на принципу владавине права и на основу слободних и демократских избора”. Наметање закона од стране страног дипломате декретом је, наравно, потпуно игнорисање ових уставних одредби.

Ове чињенице јасно су познате сваком ко је и најмање упознат са Дејтонским споразумом. Вријеме је да они у дипломатској заједници који се тако често бусају у прса о владавини права у БиХ престану са очитим лицемјерјем и подршком нечувеној злоупотреби владавине права од стране високог представника.

Шмит газди људска права грађана БиХ загарантована међународним правом

Шмитово присвајање диктаторских овлашћења, поред тога што је евидентно супротно Дејтонском споразуму и Уставу БиХ, опште је схваћено као флагрантно кршење

људских права грађана БиХ загарантованих међународним конвенцијама чија је БиХ потписница.

Према Уставу БиХ, Европска конвенција о људским правима и њени протоколи „директно се примјењују у Босни и Херцеговини” и „имају приоритет над свим другим законима”.¹ Осуђујући присвојена овлашћења високог представника да доноси законе путем одлуке, Европска комисија за демократију путем права (Венецијанска комисија) констатује: „Члан 3. (првог) Протокола уз [Европску конвенцију о људским правима] налаже да грађани бирају законодавца, а то право лишено је садржаја уколико законе доноси неко друго тијело”.²

Не задовољивши се тек увођењем кривичних дјела смишљених тако да некооперативне званичнике пошаље у затвор, високи представник је више пута запријетио да ће у потпуности заобићи правосудни систем и изрећи вансудске казне, укључујући смјену по кратком поступку и забрану обављања јавних функција.

Мјере по кратком поступку против појединаца, као што је смјена са изабраних и именованих званичника са функције, очигледно крше право на јавни поступак према Европској конвенцији.³

Штавише, Шмитова владавина путем одлука и пријетње смјеном изабраних функционера крши право на слободне изборе гарантовано Протоколом број 1, Европске конвенције⁴ и Међународног пакта о грађанским и политичким правима,⁵ који се, према Уставу БиХ, такође примјењују директно у БиХ.⁶

Међународни ауторитети одавно су препознали очигледну непомирљивост пријекних одлука високог представника са европским стандардима. На примјер, у својој резолуцији из 2004. године, Парламентарна скупштина Савјета Европе каже да „Скупштина сматра непомирљивим са демократским начелима то што високи представник може да доноси

¹ Устав БиХ, чл. II (2).

² Мишљење Венецијанске комисије из 2005. године, пар. 88.

³ Европска конвенција о људским правима, чл. 6.

⁴ Протокол број 1, Европска конвенција о људским правима, чл. 3.

⁵ Међународни пакт о грађанским и политичким правима, чл. 25.

⁶ Устав БиХ, чл. II (4) и (7), Анекс I.

извршне одлуке без икакве одговорности за њих или обавезе да образложи њихову валидност, без постојања правног лијека”.⁷

Шмит чак није ни легитиман високи представник

Минимум поштовања владавине права захтијева да свака особа која дјелује као високи представник у БиХ буде именована у складу са владавином права по основу које добија овлашћења. Шмит није високи представник зато што га на тој позицији никада није потврдио једини орган који има правна овлашћења да то учини: Савјет безбједности УН.

Умјесто тога, Шмит тврди да га је именовано неформалан скуп земаља који себе називају Управним одбором Савјета за имплементацију мира (ПИК). Међутим, Дејтонски споразум, који представља једини правни основ за постојање високог представника, такозваном Управном одбору Савјета за имплементацију мира, не даје никакво овлашћење да високог представника уопште именује. Заправо, Дејтонски споразум чак и не *помиње* Савјет за спровођење мира који је, према мишљењу Европског суда за људска права, само „неформална група земаља“.⁸

Не постоји ни неко алтернативно правно овлашћење које би Савјету за спровођење мира или његовом управном одбору дало за право да именује високог представника у БиХ. Шмит је цитирао лични став генералног секретара УН-а Антонија Гутереша да је Управни одбор Савјета за спровођење мира „релевантно тијело“ за именовање високог представника, с тим да Гутереш није овлашћен да тумачи Дејтонски споразум нити да га мијења тако што Управном одбору ПИК-а даје овлашћења.

Укратко, каква год „овлашћења“ Управни одбор ПИК-а имао, та овлашћења немају никакво упориште у праву, већ само на присилној војној и политичкој моћи одређених држава у Управном одбору. Претварати се да је другачије и умотавати радње ПИК-а слојем легитимитета потпуна је превара.

У објави на интернет страници ОХР-а почетком овог мјесеца покушава се дати легитимитет Шмитовом надри-именовању пошто Шмит тврди да, као високи представник, има овлашћење да тумачи обавезе из Анекса 10 који се тичу именовања. Међутим, присвајање овлашћења да тумачи Споразум, наравно, претпоставља одговор на само питање о којем је ријеч. На основу ове очигледно кружне логике, свако би могао тврдити

⁷ Парламентарна скупштина Савјета Европе, Резолуција 1384 (2007), 23. јуни 2004.

⁸ *Берић против Босне и Херцеговине*, Европски суд. за људска права, 16. октобар 2007, став 26; на адреси: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-83109%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-83109%22]}).

да је високи представник, а затим протумачити Анекс 10 као потврду да је његово именовање легитимно. У тој објави такође се тврди да је Шмита на мјесто високог представника поставио Управни одбор ПИК-а, али се упадљиво не наводи ниједан правни извор наводног овлашћења Управног одбора ПИК-а да га именује. Тај извор није ни могао бити наведен зато што не постоји.

Анекс 10 Дејтонског споразума, на основу ког се високи представник именује, предвиђа да се именовање врши „у складу са релевантним резолуцијама Савјета безбједности Уједињених нација . . .”.⁹ Уставни суд БиХ потврдио је да именовање високог представника мора да одобри Савјет безбједности УН-а.¹⁰

Донедавно, чланови међународне заједнице поштовали су захтјеве Дејтонског споразума у погледу именовања високих представника. Савјет безбједности се прописно сложио са именовањем свих седам високих представника, и то у свим осим у једном случају, кроз формалне резолуције. Да није било потребе или ако Савјет безбједности није имао овлашћење да то уради, поставља се питање зашто је Савјет уопште улагао труд и бавио се тако бескорисним питањем.

За разлику од свих претходних именовања, Савјет безбједности никада и ни на који начин није дао сагласност на Шмитово именовање. Једини пут када је Шмитово именовање на мјесто високог представника стављено на гласање на Савјету безбједности, тај приједлог није добио већину. Дакле, свако ко поштује владавину права не смије Шмита прихватити као прописно именованог високог представника.

У ствари, прихватање да је Шмит легитимно именовани високи представник представља потпуно одустајање од овлашћења Савјета безбједности, који је, као што је већ објашњено, једино тијело које је правно овлашћено да одобри именовање високог представника. Ако би земље прихватиле лажно Шмитово именовање од стране самоизабране, ad hoc групе моћних земаља, то би значило одбацивање међународног права и система УН и препуштање политици голе моћи.

Ако се Савјет безбједности одрекне било каквог овлашћења да даје сагласност на именовање - било Шмита или било ког високог представника - онда вјероватно ни Савјет не би имао никакву улогу у смјењивању високог представника - у том случају се питамо

⁹ Споразум о цивилној имплементацији мировног споразума, Анекс 10. Дејтонског споразума, чл. I(2).

¹⁰ Уставни суд БиХ, предмет АП-935/05 (2006), пар. 46 („Именовање високог представника потврђује Савјет безбједности Уједињених нација . . .”).

која је сврха редовних састанака Савјета о БиХ, или зашто његови чланови два пута годишње слушају извјештаје високог представника.

Шмитово непоштовање према жртвама нацистичке Немачке

Шмит је вјерни члан *Kameradenkreises der Gebirgstruppe* (Круга другова брдских снага), организације која често одаје почаст нацистичким „херојима“ другог свјетског рата. На челу те организације дуго је био генерал Вермахта Хуберт Ланц, који је на нирнбершком процесу осуђен на 12 година затвора због ратних злочина почињених на Балкану. *Kameradenkreises der Gebirgstruppe* никада се није дистанцирала од свог дугогодишњег лидера, а што је још важније, није ни Шмит.

Штавише, на манифестацији *Kameradenkreises der Gebirgstruppe* 2007. године, Шмит је, заједно са нацистичким ратним злочинцем Јозефом Шенграбером и другим ветеранима нацистичког Вермахта, одао почаст палим војницима брдских јединица,¹¹ укључујући јединице које су починиле масакре у Југославији током Другог свјетског рата. Овај Шмитов гнусни сентимент није прошао незапажено међу његовим сународницима Нијемцима. На примјер, у једном сегменту њемачког јавног емitera ЗДФ за 2023. каже се:

*Ветерани Вермахта и војници Бундесвера окупили су се у знак сјећања на брдску пјешадију Трећег рајха, која је починила бројне ратне злочине. Присутствовао је и Кристијан Шмит, државни секретар у Министарству одбране. Политичар ЦСУ изгледа нема проблем са оваквом традицијом.*¹²

Штавише, као парламентарни државни секретар за одбрану 2000-их, Шмит је уложио велике напоре да рехабилитује Вернера Молдерса, нацистичког пилота борбеног авиона који је имао блиске везе са Херманом Герингом и који је одликован као „херој националсоцијализма“.¹³

За осуду је то што је међународна заједница превидјела Шмитово глорификовање њемачке нацистичке прошлости; да било који међународни дипломата очекује од грађана БиХ да учине то исто, за осуду је и неумјесно.

¹¹ *Alle Jahre wieder in Mittenwald*, AG Friedensforschung (из Neues Deutschland, 3. мај 2008).

¹² *How a German politician threatens democracy in Bosnia-Herzegovina*, ZDF Magazin Royale, 17. фебруар 2023.

¹³ Deutscher Bundestag Drucksache 16/6724, 10. октобар 2007.